

Meeqqat atuarfianni pisortat, ullumikkut piumasaqaataareersut saniatigut, pisortaasinnaanissaminnut atuarfinni pisortatut ilinniagaqarsimanissaannut piumasaqaateqarnissaq pillugu Naalakkersuisut siunnersuummik suliaqaqqullugit peqquneqarnissaannik siunnersuut. Piumasaqaat ilinniartitaanikkut aaqqissuusseqqinneq aallartinneqarsimasoq eqqarsaatigalugu meeqqat atuarfiat pillugu inatsisissatut siunnersuutissatut naatsorsuutigineqartumut kingusinnerpaamik ilanngunneqassaaq.

(Inatsisartunut ilaasortaq, Sofia Geisler, Inuit Ataqtigiit)

Pillugu

Kultureqarnermut, Ilinniartitaanermut, Iisimatusarnermut Ilageeqarnermullu Ataatsimiititaliap

ISUMALIUTISSIISSUTAA

Siunnersuutip aappassanneerreqarnerani tunniunneqartoq

Kultureqarnermut, Ilinniartitaanermut, Iisimatusarnermut Ilageeqarnermullu Ataatsimiititaliap suliaqarnermi kingullermi makkuninnga inuttaqarpoq:

Inatsisartunut ilaasortaq Doris J. Jensen, Siumut, siulittaasoq

Inatsisartunut ilaasortaq Mimi Karlsen, Inuit Ataqtigiit, siulittaasup tullia

Inatsisartunut ilaasortaq Laura Táunâjik, Siumut

Inatsisartunut ilaasortaq Nivi Olsen, Demokratit

Inatsisartunut ilaasortaq Sofia Geisler, Inuit Ataqtigiit

UPA2019-imi ulloq 8. maj 2019 siunnersuutip siullermeerlugu oqallisigineqarnerata kingorna siunnersuut ataatsimiititaliamit misissorneqarpoq.

1. Siunnersuutip imarisaa siunertaalu

Meeqqat atuarfianni pisortat, ullumikkut piumasaqaataareersut saniatigut, pisortaasinnaanissaminnut atuarfinni pisortatut ilinniagaqarsimanissaannut piumasaqaateqarnissaq siunnersuutikkut tunngavigineqarpoq. Piumasaqaat ilinniartitaanikkut aaqqissuusseqqinneq Naalakkersuisunit aallartinneqarsimasoq eqqarsaatigalugu meeqqat atuarfiat pillugu inatsisissatut siunnersuutissatut naatsorsuutigineqartumut kingusinnerpaamik ilanngunneqassaaq.

2. Ataatsimiititaliap siunnersuummik suliarinninnera

Siunnersuut isikkumisut iluseqarluni akuersissutigineqassagalarpat siunnersuutip

siullermeerneqarnera tunngavigalugu qanoq nassataqarsinnaanerata erseqqissarneqarnissaa ataatsimiisitaliap pisariaqartissimavaa. Taamaasillugu ataatsimiititaliap maluginiaqquaa, siunnersuutigineqartumi atuarfiit pisortaasa aalajangersimasumik atuarfimmi pisortatut ilinniarsimanissaat kissaatigineqarluni piumasarineqarmat.

2.1 Atuarfiup pisortaannut ilinniagaqarsimanissamik piunasaqaat

Pineqartumut atatillugu ataatsimiititaliap maluginiarppaa, siunnersuutip siullermeerneqarnerani atuarfiup pisortaa ilumut ilinniartitsisutut ilinniagaqarsimanissaa tunngaviusumik oqallisigineqarmat. Tassunga atatillugu ataatsimiititaliamit tikkuarneqarpoq, Atuarfik pillugu Inatsisartut inatsisaanni §48 imm. 1 malillugu Atuarfiup pisortaannut piginnaasaqarnermut *ilinniagaqarsimanissamik piunasaqaat* tassaammat *meeqqat atuarfianni ilinniartitsisussatut assigisaanilluunniit ilinniarsimaneq*¹. Tassunga aalajangersakkamut oqaaseqaatini ima allassimavoq:

“Aalajangersakkami oqaaseqatigiit aappaanni ersippoq atuarfiit pisortaat ilinniagaqarnermi ilinniartitsisutut tunuliaquteqassasut. Taamaalilluni piunasaqataavoq pisortat atuartitsinermik piginnaasaqassasut. Aammattaaq kommunalbestyrelsit namminneq nalilersussavaat taamatut atorfinnut qinnuteqartut atuarfinni allaffissornikkut perorsanikkullu aqutsinissamut pisariaqartunik piginnaasaqarnermut. Pisortaq atuartitsisassappat pisortap § 35-imi piunasaqaatit aalajangersorneqartut eqqortissavai. Atorfinnissamut piunasaqaatit aqutsinermik misilittagaqarnissaaq pisortatulluunniit ilinniagaqarsimanissaaq pillugit piunasaqaatinik aalajangersaasoqarnikuunngilaq. Tamannali isumaqanngilaq kommunalebestyrelsit atorfinitsitsisarnermi oqartussatut atorfinitsitsinermut atatillugu piginnaasat tamakku ilanngussinnaanngikkaat. Tassunga oqaatigineqassaaq aqutsinermi piginnaasat atorfeqarnermi akutunngitsumik ineriartortinneqartartut, ilimagineqartariaqarporlu aqutsisutut aqutsinermut piunasaqaatinut nutaanut tunngatillugu paasiniaasoqartariaqartartoq.

Atuarfiit pisortaasa akisussaaffigaat sinaakkutit kommunalbestyrelsit aalajangigaasa iluanni atuarfiup siunertaa atuarfimmi ingerlatsinermi eqqortinneqassasoq. Atuarfiit pisortaat ilaatigut ilinniartitsisut atuartitsineranni peqataasarnikkut ajornartorsiutaasinnaasullu aaqqinniarlugit ilinniartitsisut suleqatigalugit atuarfimmi sunik pisoqartarneranik malinnaanissamut pisussaaffeqarput. Atuarfiit pisortaat perorsanermik allaffissornermillu aqutsisuupput, tamannalu isumaqarpoq atuartut atuartitsinermik malinnaasarnersut pisortat aamma nakkutigissagaat. Atuarfiit siulersuisui aamma nakkutilliinerminnut ilagitillugu akuerineqannitsunik takkutinnitsoortarnerit il.il. pillugit paasissutissanik piniartassapput.

¹ Inatsisartut meeqqat atuarfiat pillugu inatsisaat nr. 15 3. december 2012-meersoq.

Atuarfiit pisortaat taamaalillutik taakkuupput atuarfinni allaffissornermik perorsaanermillu aqutsisut. Atuarfiit pisortaat taamaaliornikkut qulakkiissavaat ilinniartitsisut atuartitsineramik pilersarusiussasut aaqqissuillutillu, taamaalilluni atuartut tamarmik unammilligassaqartinnissaannik tamanna imaqassalluni, takuuk imm. 2, nr. 2, aammalu atuartitsisarnerit ataqatigiissarneqassallutik. Taassuma saniatigut atuarfiit pisortaat atuarfiit siulersuisuini allattaapput, tamannalu isumaqarpoq atuarfiit pisortaasa atuarfiit siulersuisuini aalajangiinissamut tunngavissaliussasut, atuarfiillu pisortaasa atuarfiit siulersuisuisa najoqqutassiaasa aalajangiisagasalu piviusunngortinnissaat isumagissavaat.

Atuarfiit pisortaat tassunga peqatigitillugu perorsaanermit siunnersuisoqatigiinni ilaasortaapput.”

(Ataatsimiititaliap ersarissagai)

Oqaaseqaatitigut naqissuserneqarpoq, allaffissorneq perorsaanerlu atuarfiup pisortaata akisussaaffigigai. Ilinniartitsisut assigisaanilluunniit ilinniarsimanningsunik, allaffissornikkulli aqutsisinnaanermik piginnaasalinnik atorfinitsitsinissamut ammaassineq, sullissinermi, ilinniartitsisunut, angajoqqaanut atuartunullu atatillugu atuarfiup pisortaata akisussaaffiisa tunngaviusumik allannngortinnissaanik kinguneqartariaqassaaq. Pisortap perorsaanikkut akisussaaffimmik tigusinissaa naatsorsuutigineqarsinnaanngimmat, perorsaaneramik ilinniakkatigut piginnaasaqanngippat. Inatsisinik allannngortitsineq pingaarnertut immikkut Atuarfiup pisortaannut ilinniagaqarsimanissamik piunasaqaatip avataaniittutut nalilerneqarpoq, tamannalu tunngavigalugu oqallinnermi pineqartoq ataatsimiititaliap isumaliutissiissummi uani ilanngussimanngilaa. Sammisarli meeqqat atuarfiata nalinginnaasumik aammalu immikkut meeqqat atuarfianni aqutsinerup pitsannqorsarneqarnissaa ataatsimiititaliap nalinginnaasumik oqaluuserinnittarnerani ilaavoq.

2.2 Atuarfiup pisortaatut ilinniagaqarneq Kalaallit Nunaannut naleqqussagaq

Danmarkimi atuarfiit pisortaasa peqatigiiffianik ataatsimeeqateqarnermut atatillugu, 2017-imi Danskite atuarfinni pisortaasa ilinniagaannik naliliineq naammasseqqammersoq pillugu suliaq Kultureqarnermut, Ilinniartitaanermit, Ilisimatusarnermit Ilageeqarnermullu Ataatsimiititaliamut malugeqquneqarsimavoq². Naliliinerup inerneraa, meeqqat atuarfianni pissutsinut piviusunut atuarfinni pisortat ilinniarnertat naammattumik tunngatinneqarsimanngitsaq. Atuarfinni pisortanit atornerqarsinnaanngitsutut danskite naliliinerat nalinginnaasumik pisarnertut pisortatut ilinniarnermut sanilliullugu isigineqarmat. Tamanna tunngavigalugu Danmarkimi atuarfinni pisortatut ilinnarneq allannngortinneqassasooq aalajangerneqarpoq, taamaasilluni meeqqat atuarfiat “perorsaavittut” isigineqalerluni

² Danskite atuarfinni pisortaasa ilinniartitaanerannik naliliineq uani takuneqarsinnaavoq: <https://www.eva.dk/sites/eva/files/2017-08/Effekten%20af%20skolelederes%20DIL-aktivitet%20pa%20laerersygefraevaer%20og%20elevers%20basale%20faerdigheder%20www.pdf>

nalinginnaasumik suliffeqarfittut isigineqarani – tassa atuarfimmi pisortatut ilinniarneq ileqqusut malillugit ilinniarnerusoq.

Ataatsimiititaliaq allatigut ilisimatinneqarsimavoq, Kalaallit Nunaanni atuarfimmi pisortatut ilinniarneq danskit atuarfinni pisortatut ilinniarnernut atatillugu tukattumik akulerussuunneqarsimasoq. Atuarfik pillugu Inatsisartut inatsisaanni § 36, imm. 1, nr. 4 malillugu atuarfimmi pisortat ilinniartitsisullu qaffassarlutik ilinniaqqittarnerat Naalakkersuisut isumagisassaraat. Tamanna pissutigalugu ataatsimiititaliap Naalakkersuisut qinnuigaat, siunnersuutip aappassaaneernejarneranut atatillugu ilisimatitsissutigeqqullugu, ullumikkut atuarfinni pisortatut ilinniarnermi isumassarsiorfittut tamanna sulii atornejarnerosoq? Atuarfinni pisortatut ilinniarnep neqeroorutigineqarnerani nunatsinni pissutsit immikkut ittut eqqarsaatigalugit naleqqusarneqarsimanersoq?

2.3 Piginnaasanik qaffassaaneq kissaatigineqartoq

Atuarfiit aqutsisuisa piginnaasaannik qaffassaaneq akuttunngitsumik ataatsimiititaliap sammisarsimavaa, aamma avataanersunik attuumassutilinnik ataatsimeeqateqartilluni. Ataatsimiititaliap paasivaa, atuarfiit pisortaasa piginnaasaannik qaffassaaneq tassaaginnangitsoq naalakkersuinikkut kissaataasoq, kisiannili attuumassuteqartunit tamanit kissaataasoq atuarfinni pisortat ilanngullugit. Ulloq 20. maj 2019 ataatsimiititaliaq Ilisimatusarfimmi / Institut for Læringimi paasisassarsiorluni ataatsimiinnermi peqataavoq. Tassani atuarfiit pisortaasa ilinniartinneqarnerat tamatumalu pisariaqartinneqarnera eqqartorneqarpoq. Ataatsimiititaliap paasivaa, atuarfinni pisortatut piginnaasat annerusut ujarorneqartut, aamma nunatsinni atuarfiit pisortaatus ilinniarnep qanoq katiterneqassanersoq pillugu oqaloqatigiinnerit ingerlanneqarlutik. Atuarfinni pisortatut ilinniarnep pillugu piumasaqaataaginnassanersoq imaluunniit periarfissat ilagiinnassaneraat aamma oqallisaavoq. Oqaluserinerineqartut tamakku siunissami malinnaaffigissallugit ataatsimiititaliap siunertaraa.

Atuarfinni pisortatut ilinniarnep kissaataalluni piumaneqaraluartoq, ataatsimiititaliap paasinninnera malillugu, atuarfinni pisortat ilinniarsimasut amerlanerunnginnerannut peqqutaasut arlaqartutut isumaqarfigaat. Ilinniarnermut peqataanissamat piffissakilliorneq imaluunniit tassunga atatillugu pisortaanerit qaffasinnerusut akornanni taarseraappallaarneq ataatsimiititaliap tusartarpaa. Pissutaasumut kingullermut atatillugu, ajornartorsiutinik aaqqiiniarnermi atuarfinni ataasiakkaani nikerartumik pilersaarusiortarnerup annerusumik atornejarnera ersarissumik paasinartutut ataatsimiititaliap isiginngilaa, assersuutigalugu pisortap tullia pisortaagallartutut inissimatillugu. Aammattaaq ersarissarneqanngilaq nikerartumik pilersaarusiortarnerup nunap atuarfiini amerlanerni soq annersumik atornejannginnera.

Peqataanissamat piffissaaleqisarneq aamma atuarfiit pisortaatut ilinniarnermik naammassisarneq eqqarsaatigalugit, ilinniarneq immikkoortukkaarlugu aaqinneqarsinnaanera periarfissatut oqaluuserineqarpoq. Ataatsimiititaliali erseqqissassavaa, aaqiinissamat siunnersuutitut eqqarsaatigineqanngimmat isumaliutaannaagallarmalli. Immikkoortukkaarlugu ilinniarnep aaqinneqarsinnaanera annerusumik ataatsimut isigalugu piffissami sivilisunerusumi ilinniarnep ingerlanneqarsinnaaneratut isikkoqarsinnaanissaa isumagineqarsinnaavoq – pisariaqartitsinerlu malillugu immikkoortukkaarlugit ilinniarnep atuarfimmip pisortaq peqataanissamat nalunaarsinnaasoq. Ataatsimiititaliap soqutigartippaa naleqquttutullu isigalugu, atuarfinni pisortat ilinniarsimanissaat piinnarnagu, kisiannili atuarfinni pisortatut ilinniarneq qanoq aaqinneqarsinnaanersoq isumaliutigeqquaa, atuarfiit pisortaaalu peqataasinnaanerannut naleqqussarlugu.

Atuarfimmik ilinniartitaanermillu aaqjissuuseqqillutik Naalakkersuisut suliaqarnerannut atatillugu oqallisissat qanoq ingerlanneqarnissaat katiterneqarsimapput. erseqqissarneqassaarli nalunaarusiaq una aaqjissuuseqqinnermi suliat ilagiinnarmassuk, imarisaalu assigiinngitsut ineriartorteqqinneqarlutik.

Ilisimatitsilluni ataatsimiinnermi apeqqut qaffattoq tassa atuarfiit aqutsisuisa piginnaasaat pisortatut ilinniagaqanngikkaluarluni qaffanneqarsinnaanersut, aqutsisut ilinniakkatigut piginnaasaasa siunersioqatigiinnikkut pitsaanerulersinnaanerat anguniarlugu.

Ataatsimut isigalugu ataatsimiititaliap pingaartippaa, atuarfiup aqutsisuisa piunaffigineqarnerattut piginnaasanik qaffasinnerpaanik peqarnissaat periarfissinneqarnissamullu qulakkeerunneqarnissaat. Suliffeqarfimmip suliffiup avatangiisaasa pitsaassusaanut aqutsilluarneq pingaaruteqarpoq, sulisut pikkorissut tigummiinnarnissaannut, atuarfiullu suliffittut aalajaatumik ineriartornissaanut. Atuarfitta pitsanngorsarneranik suliaqarnermi aqutsilluarneq kisimi atuutinngilaq, periarfissalli arlallit pingaarutillit ilagaat. Sulisut tamarmik pitsaanerusumik inuuneqarnissaat qulakkeerneqartussaavoq, tamatumunnga ilanngullugit atuartitsisut aqutsisullu, tamannami klassini ilinniartitsinermik atuartut pissarsiaqarnerannut sunniuteqartussaammat. Peqatigisaanillu aqutsisut piginnaasaasa qaffassarneqarnerisa nassatarisinnaavai sulisut pillugit inuttut sulianut pitsaanerusumik atorqealernerat tamanullu iluaqutaalerluni.

2.4 Inatsisissatut siunnersuummik atuutilersitsinissaaneq

Inatsisissatut siunnersuut taama iluseqartoq akuersissutigineqarpat, taamaalillunilu piginnaasanut piunasaqaat inatsisikkut aalajangersaganngorpat, pissutsit makku erseqqissaatigineqarnissaat ataatsimiititaliamit tunngavissaqarsorineqarpoq.

Atuarfimmip pisortaq inatsisip atuutilernerani atorfeqareersut pillugit:

Inatsisip atuutilernerani atuarfiup pisortaatus ilinniartitaaneq atuarfiup pisortaata ingerlatereersimangippagu aallartereersimangippaguluunniit, pisortat taakku aqutsinikkut periarfissaqaleriarpat atuarfiup pisortaatus ilinniartitaanermik aallartitsinissaat qulakkeeqqullugu ataatsimiititaliamit kaammattuutigineqassaaq.

Inatsisip atuutilernerata kingorna qinnuteqartut atuarfiup pisortaatus ilinniartitaanermik ingerlatsisimangitsut pillugit:

Qinnuteqartoq piginnaanilik atuarfiup pisortaatus ilinniarnermik ingerlatsisimanginnera pissutiginnarlugu atorfinitsinneqanngitsuussappat ataatsimiititaliamit naapertuutinngitsutut isigineqarpoq. Tassunga atatillugu siunnersuisarneq pillugu inatsimmi § 12, imm. 2 naapertorlugu ilitsersuisunut aaqqissuussineq taaneqartoq atuarfimmi pisortanut aamma atuuttussanngortinneqassasoq ataatsimiititaliamit kaammattuutigineqassaaq³.

Atuarfimmi pisortat aqutsinikkut perorsaanikkullu akisussaaffiannik siunissami tunngaviumik allannguisinnaaneq pillugu:

Qinnuteqartut ilinniartitsisutut assigisatulluunniit ilinniagaqarsimangitsut atuarfiup pisortaatus atorfinitsinneqarsinnaaqqullugit atuarfik pillugu inatsit siunissami tunngaviumik allanngortinneqassanersoq maanna oqallisigineqartoq ataatsimiititaliamit maluginiarneqarpoq. Taamaattoqassappat atuarfiup pisortaata piginnaasasaanut piumasaqaatit isumaliutigineqaaqqinnissaat pissusissamisoortutut ataatsimiititaliamit isigineqarpoq, tamatumani ilanngullugu atuarfiup pisortaatus ilinniagaqarsimanissamik piumasaqaat.

3. Siunnersuutip aningaasatigut kingunerisassai:

Inatsisartut suleriaasaanni § 33 imm. 1-imi takuneqarsinnaavoq, aalajangiussassatut siunnersuutip allaffissornermi aningaasatigullu kingunerisassai siunnersuutip tunngavilersuutaani nassuiaatigineqassasoq.

Ataatsimiititaliamit maluginiarneqarpoq siunnersuutip piviusunngortinneqarnerani aningaasatigut kingunissaritinneqartut siunnersuummut naapertuuttut.

Tamatumunnga allatigut oqaaseqarnissamut ataatsimiititaliamit pissutissaqartinneqanngilaq.

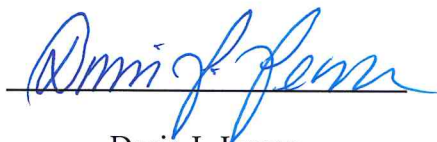
4. Ataatsimiititaliap inassuteqaatai

Ataatsimiititaliap **isumaqatigiittup** siunnersuut **akuerineqassasoq** inassutigaa.

---

³ Kalaallit Nunaanni ilinniartitaanermut inuussutissarsiutinillu siunnersuisarneq pillugu Namminersorlutik Oqartussat inatsisaat nr. 4, 29. november 2013-meersoq

Taamatut oqaaseqarluni isumaliutissiissummilu allassimasutut paasinnillutik matumuuna siunnersuut ataatsimiittitaliap aappassaaniigassanngortippaa.

Doris J. Jensen
Siulittaasoq

Mimi Karlsen
Siulittaasup tullia

Nivi Olsen

Laura Táunâjik

Sofia Geisler